

REPUBLICA ITALIANĂ

UNIVERSITATEA DIN PISA

Claudia ENE

La Universitatea din Pisa, limba și literatura română se studiază începând cu anul universitar 1963-1964 (în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine), din inițiativa profesorului Silvio Guarnieri, distins promotor al culturii italiene în România și al celei române în Italia. Fost director al Institutului Italian de Cultură de la București și lector de limba italiană la Universitatea din Timișoara între anii 1938-1948, Guarnieri devine în 1960 profesor de literatură italiană modernă și contemporană la Universitatea din Pisa și, în această calitate, înființează și coordonează (până în 1982) așa-numitul „Seminario di Lingua e letteratura romena”, avându-l drept colaborator pe avocatul Manlio Copetti (născut la Craiova), autor al volumului *Appunti di grammatica romena* (Pisa, Opera Universitaria, 1979).

După pensionarea profesorului Guarnieri, activitatea Seminarului este continuată, vreme de trei ani (1982-1985), sub conducerea lui Giorgio Brugnoli, clasicist, dar și un bun cunoscător al limbii române (pe care a studiat-o cu Claudio Isopescu, întemeietorul Catedrei de Studii Românești de la Universitatea „La Sapienza” din Roma), iar din 1985 până în 2016, predarea limbii și literaturii române este coordonată de profesorul Bruno Mazzoni, de formație romanist, care s-a consacrat drept una dintre figurile de prim rang ale românisticii din Italia, prin studiile dedicate limbii și literaturii române și prin activitatea de promovare a culturii românești în Italia și în lume. Lector de italiană la Universitatea din București și conferențiar la Universitatea din Cluj între anii 1969-1972, Bruno Mazzoni devine un prieten devotat al României, dar și unul dintre marii traducători ai literaturii române în limba italiană. Pentru întreaga sa activitate, Președintele României i-a decernat în anul 2002 *Ordinul Național „Pentru Merit”* în rang de *Comandor*, iar Universitatea din București și Universitatea din Timișoara i-au conferit titlul de *Profesor Honoris Causa*, respectiv *Doctor Honoris Causa*. A primit, de asemenea, din partea Președintelui Republicii Italiene, *Premiul Național pentru traducere* al Ministerului Bunurilor și Activităților Culturale (2004).

O contribuție importantă la predarea limbii române la Universitatea din Pisa o constituie și activitatea profesorului Aldo Cuneo, bursier și cercetător al reputei *Scuola Normale Superiore* din Pisa între 1977 și 1983, care susține cursuri de limba română la universitatea pisană de la mijlocul anilor 1980 până în toamna anului 2016.

Lectoratul de Limba Română, înființat în 1970, în cadrul Facultății de Litere și Filosofie, funcționează astăzi în Departamentul de Filologie, Literatură și Lingvistică, unde *Limba și literatura română* se studiază ca materie de licență (de la începutul anilor 1980), conform unei programe didactice care cuprinde: un curs de *Literatură română* (propunând studenților teme, genuri, autori și aspecte literare ale relației dintre cultură, arte și alte manifestări intelectuale), trei cursuri de *Limbă și traducere* (câte unul pentru fiecare an de studiu, constând într-o descriere sistematică, cu ajutorul unor instrumente științifice și metodologice teoretic fundamentate, a nivelurilor fonetic-fonologic, morfologic, sintactic, lexical, stilistic, cu o abordare a textelor complexe și de specialitate) și trei *Cursuri practice* (câte unul pentru fiecare an de studiu), având ca obiectiv dezvoltarea abilităților lingvistice corespunzătoare nivelurilor de competență prevăzute de standardul european: A2, pentru primul an de studiu, B2, pentru anul al II-lea, și C1, pentru anul al III-lea. Cursurile sunt destinate atât studenților care au ales prima sau a doua limbă română (pentru a obține o specializare în *Limba și literatura română*), cât și celor care au optat pentru română ca a treia sau a patra limbă străină (limba C sau D). În fiecare an, studenții beneficiază de burse la școlile de vară organizate de universitățile din România (București, Timișoara, Constanța,

Craiova etc.), puse la dispoziție de către Guvernul României, prin intermediul Ministerului de Afaceri Externe, precum și de stagii Erasmus la universitățile din București și Cluj.

De-a lungul timpului, la Universitatea din Pisa și-au desfășurat activitatea, în calitate de lectori de limba română, nume importante ale vieții universitare românești: George Lăzărescu, Universitatea din București (1970-1978), Florea Firan, Universitatea din Craiova (1981-1986), Ion Vasile Șerban (1991-1996), Rodica Zafiu (1996-2001) și Oana Chelaru-Murăruș (2001-2003), Universitatea din București, Smaranda Vultur, Universitatea de Vest din Timișoara (2003-2005), Oana Uță-Bărbulescu (2005-2008) și Oana Chelaru-Murăruș (2008-2009), Universitatea din București, Camelia Dragomir, Universitatea Ovidius din Constanța (2010-2015). Din februarie 2016 până în prezent, funcția de lector de limba română este ocupată de Claudia Ene, lect. univ. dr. la Departamentul de Lingvistică al Facultății de Litere a Universității din București, cu o experiență de predare a limbii române ca limbă străină la alte două universități europene: Universitatea din Porto (2000-2001) și Universitatea „La Sapienza” din Roma (2003-2005).

Pe lângă activitatea didactică, Catedra de Limba și Literatura Română de la Pisa oferă studenților și tuturor celor interesați posibilitatea de a se întâlni, în sediile Universității din Pisa, cu personalități ale vieții culturale din România și Italia, în cadrul unor conferințe, lansări de carte și dezbateri pe teme care privesc cultura română în context european. Au fost invitați lingviști (Eugeniu Coseriu, Alexandru Niculescu, Mihai Nasta, Rodica Zafiu, Andra Vasilescu, Laurenția Dascălu Jinga), româniști din Italia (Adriana Senatore, Luisa Valmarin, Giselle Vanhèse, Dan O. Cepraga, Roberto Scagno, Angela Tarantino, Giovanni Magliocco, Roberto Merlo, Giovanni Rotiroti), italieniști (Marian Papahagi, Doina Condrea Derer, Smaranda Bratu Elian etc.), scriitori (Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Dan Lungu), critici și istorici literari (Paul Cornea, Dan Horia Mazilu, Mircea Angheliescu, Liviu Papadima, Ioana Pârvulescu, Mircea Vasilescu, Ioana Both), regizori (Mircea Danieluc, Dan Pița), alte personalități ale vieții culturale românești (Petru Creția, Sorin Alexandrescu etc.).

De asemenea, Universitatea din Pisa a fost gazda unor colocvii internaționale, cu participarea unor specialiști recunoscuți din Italia, din România, dar și din alte țări (*Per una „enciclopedia delle relazioni culturali italo-romene*, 2013; *Italia e Romania, due culture a confronto*, 2016; *Sovversioni e censure. Il rapporto tra lo scrittore e il potere durante il secolo delle dittature e oltre: uno sguardo a partire dalla Romania*, 2018) sau a colaborat la proiecte de cercetare care au implicat specialiști din universitățile românești și italiene (*Geografia e storia della civiltà letteraria romana nel contesto europeo*, 1999-2000; *Literatura română în cultura occidentală*, 2007-2008).

Totodată, cultura română este subiectul unor conferințe susținute în cadrul ciclurilor de lecții interdisciplinare, la care sunt invitați profesori de la universități din Italia și România (*Eludere / illudere la censura. La resistenza ai totalitarismi nella cultura europea nel secondo Novecento*, 2016; *Retoriche del totalitarismo e linguaggi sovversivi nella letteratura europea del Novecento*, 2018) sau al întâlnirilor culturale care au în centru proiecții de filme artistice și documentare românești (*Zilele filmului românesc*, 2007, și seriile de proiecții anuale, care propun filme artistice reprezentative).

Linkuri utile:

- a) Corso di laurea triennale in Lingue e Letterature Straniere <http://siti.fileli.unipi.it/lin/>;
- b) Pisa, lettorato di romeno <https://web.facebook.com/groups/1388823607801009/>;
- c) Lingua e letteratura romana - Università di Pisa <https://web.facebook.com/Romeno.unipi/>.

Lectorii de limba română de la Universitatea din Pisa

Profesorul Bruno Mazzone

Universitatea din Pisa